

STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref:
572a1781-f456-43ca-a5b8-
fcbffd68a74a

Vår ref: (må oppgis ved svar)
2024/1242-8//INGSVE1 Dok:6835/2025

Dato:
04.07.2025

Svar på oversendelse av endelig rapport i tilsyn med Selbu kommune som barnehagemyndighet - vedtak

Viser til endelig tilsynsrapport av Selbu kommune som barnehagemyndighet, datert 12.05.25. Tema for tilsynet var *Kommunens ansvar for å påse regelverksetterlevelse hos barnehageeier – sett gjennom bestemmelsene om trygt og godt barnehagemiljø - § 10 via §§ 41,42 og 43 - Risikovurderinger.*

I rapporten er det avdekket brudd på regelverket som omhandler risikovurderinger, og kommunen er pålagt å rette opp følgende forhold i hht. barnehageloven § 54 og kommuneloven § 30-4:

Selbu kommune som barnehagemyndighet må påse at barnehageeier oppfyller sitt ansvar når det gjelder trygt og godt barnehagemiljø, jf. barnehageloven § 10.

Dette innebærer at:

1. *Selbu kommune som barnehagemyndighet må bruke kunnskapen den har om barnehagene til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn.*
2. *Selbu kommune som barnehagemyndighet må gjennomføre veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger.*

Selbu kommune er bedt om å iverksette tiltak for å rette regelverksbruddene og redegjøre for følgende:

- hvilke tiltak som er satt i verk eller planlegges å settes i verk for å rette regelverksbruddet
- hvordan det planlegges å følge med på at tiltakene blir iverksatt og regelverket blir fulgt
- hvilke interne frister som er satt for å sikre fremdrift og gjennomføring

Kommunens rettingspunkt

Avvik:

Selbu kommune som barnehagemyndighet må bruke kunnskapen den har om barnehagene til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn.

Tiltak som er iverksatt for å rette avviket:

1. Systematisk innhenting og bruk av kunnskap:

- Det er etablert en fast rutine for å innhente og oppdatere informasjon om barnehagene i kommunen:
 - Årshjul for barnehagemyndigheten
 - Digitalt tilsyn/Forms-skjema
 - Informasjonsinnhenting/oppfølging på ledermøter
 - Årlig tilstandsrapport fra barnehageeier
 - Regelmessige foreldreundersøkelser
 - Avviksmeldinger
 - Årsplaner og årsrapporter
 - Personalets kompetanse og bemanningssituasjon

2. Risikovurdering som grunnlag for prioritering:

- Det er utarbeidet en mal for risikovurdering som benyttes årlig og ved behov
- Risikovurderingen vurderer sannsynlighet og konsekvens for brudd på regelverket, og danner grunnlag for:
 - Prioritering av veiledning
 - Planlegging av tilsyn
 - Oppfølging av barnehager med høy risiko

3. Dokumentasjon:

- Innhenting av kunnskap dokumenteres og arkiveres
- Risikovurderingene dokumenteres og arkiveres

Avvik:

Selbu kommune som barnehagemyndighet må gjennomføre veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger.

Tiltak som er iverksatt for å rette avviket:

1. Kobling mellom risikovurdering og tiltak:

- Risikovurderingene brukes aktivt til å:
 - Prioritere hvilke barnehager som skal få veiledning og/eller tilsyn
 - Bestemme omfang og tema for tilsyn

Barnehagemyndigheten følger tiltak for tilsyn som er beskrevet i barnehagemyndighetens veileder.

2. Gjennomføring av veiledning og tilsyn:

- Barnehagemyndighet har gjennomført veiledning i barnehager med identifisert behov, blant annet innen:
 - Psykososialt barnehagemiljø
 - Krenkelser og aktivitetsplikt
 - Dokumentasjon og planarbeid

3. Dokumentasjon:

- Alle risikovurderinger, veiledningstiltak og tilsynsrapporter skal dokumenteres og arkiveres i kommunens arkivsystem.

Plan for videre arbeid:

Barnehagemyndigheten planlegger å følge med på at tiltakene blir iverksatt og regelverket blir fulgt fra og med oppstart av nytt barnehageår høsten 2025.

Med hilsen

Ingfrid Svendgård
Rådgiver
73816700

Dette brevet er godkjent elektronisk i Selbu kommune og har derfor ingen signatur.

Vedlegg

- 1 Risikovurderingsskjema 2025-26
- 2 Årshjul for barnehagemyndighet 2025-26
- 3 Barnehagemyndighetens veileder
- 4 Oppfølgingsspørsmål etter digitalt tilsyn
- 5 Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø i Selbu kommune

Risikovurderingsskjema for barnehagemyndigheten i Selbu kommune

Risikoområde	Uønskede hendelser	Konsekvens	Sannsynlighet	Samlet risiko	Risikoreducerende tiltak		Ansvar for nye tiltak og dato for gjennomføring
					Dagens	Nye	
Barnehageloven § 41 Nulltoleranse og plikt til fremmende og forebyggende arbeid	Et barn blir mobbet av andre barn uten at ansatte oppdager eller griper inn. En ansatt overser eller bagatelliserer et barns opplevelse av trakassering. Et barn blir systematisk utestengt fra lek og aktiviteter. Foreldre melder fra om diskriminering, men barnehagen følger ikke opp. Manglende dokumentasjon eller tiltak etter at en krenkelse er oppdaget. Personalet mangler kompetanse i å identifisere og håndtere krenkelser.	4	3	12	Tiltak er fastsatt i barnehagemyndighetens årshjul Regelverks-gjennomgang sammen med styrere (barnehageloven og forskrifter) Digitalt tilsyn (Forms) Gjennomgang av digitalt tilsyn med aktuelle oppfølgingsspørsmål på ledermøter Kunnskap om barnehagene brukes til å foreta risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn Ev. stedlig tilsyn eller tilbud om veiledning/besøk.		

	Barnehagen har ikke etablert rutiner for forebygging og håndtering av krenkelser. Barn uttrykker mistrivsel, men det blir ikke tatt på alvor.					
Barnehageloven § 42 Aktivitetsplikt for å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø	Ansatte overser signaler på mistrivsel hos et barn. Mistanke om dårlig psykososialt miljø blir ikke meldt videre til styrer. Styrer unnlater å melde alvorlige saker til barnehageeier. Barnehagen iverksetter ikke tiltak etter at barn eller foreldre har meldt fra. Tiltak blir ikke dokumentert i en skriftlig plan. Tiltakene som settes inn er ikke faglig vurdert eller tilpasset barnets behov.	4	3	12		

	Manglende evaluering av tiltakene som er satt i verk. Barn opplever vedvarende utrygghet uten at barnehagen handler.					
Barnehageloven § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt i barnehagen krenker et barn	En ansatt krenker et barn, og kolleger unnlater å melde fra. En ansatt mistenker krenkelse, men er usikker på hva som gjelder og lar være å si noe. Styrer mottar varsel, men følger ikke opp med tiltak eller varsling til eier. En ansatt varsler om styrer, men barnehageeier blir ikke informert. Det foreligger ikke rutiner for hvordan ansatte skal håndtere mistanke om krenkelse fra kollega.	4	3	12		

	Barnet blir ikke hørt eller tatt på alvor i prosessen. Tiltakene som iverksettes er utilstrekkelige eller ikke dokumentert. Frykt for represalier hindrer ansatte i å varsle om kollegaers atferd.						
--	---	--	--	--	--	--	--

Barnehagemyndighetens årshjul for 2025-26

Periode	Lovbestemmelse	Kontroll	Virksomhet	Form
August - oktober	§§ 41-43 - Psykososialt barnehagemiljø § 46 - Opplysningsplikt til barnevernet Barnehageloven med forskrifter	- Har barnehagene rutiner/plan for forebyggende arbeid med psykososialt barnehagemiljø? - Er alle ansatte kjent med aktivitetsplikten? - Har barnehagen gode rutiner for å sikre at alle ansatte er kjent med opplysningsplikten til barnevernet? - Tema utfra risikovurdering	Alle barnehager/styrer Barnehager valgt på bakgrunn av risikovurdering	Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn
September	§ 2 - Barnehagens innhold Rammeplan for barnehager	- Oppfyller barnehagen kravet om at årsplanen er fastsatt av samarbeidsutvalget, jf. § 2? - Oppfyller barnehagens årsplan kravet til innhold i årsplanen, jf. Rammeplanen kapittel 7? - Tema utfra risikovurdering	Alle barnehager/styrer Barnehager valgt på bakgrunn av risikovurdering	Digitalt tilsyn, Forms – jf. Microsoft Forms Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn
Oktober - november	§ 4 - Foreldreråd og samarbeidsutvalg § 20 - Foreldrebetaling og Forskrift om foreldrebetaling i barnehager	- Har barnehagen opprettet foreldreråd og samarbeidsutvalg med korrekt sammensetning, jf. § 4? - Har barnehagen et systematisk internkontrollsystem, jf. § 9?	Alle barnehager/styrer	Digitalt tilsyn, Forms – jf. Microsoft Forms Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn

	§30 - Politiattest og Forskrift om politiattest i barnehager § 44 - Taushetsplikt § 45 - Opplysningsplikt til sosialtjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten § 46 - Opplysningsplikt til barneverntjenesten § 9 - Internkontroll i barnehagen	- Er foreldrebetalingen i overensstemmelse med barnehageloven, jf. § 20 med forskrifter? - Er politiattest fremlagt i tråd med reglene i barnehageloven, jf. § 30 med forskrifter? - Etterleves reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven, se særlig forvaltningsloven § 13 c første og andre ledd, jf. § 44? - Etterleves reglene om opplysningsplikt til sosialtjenesten og den kommunale helse – og omsorgstjenesten, jf. § 45? - Etterleves reglene om opplysningsplikt til barneverntjenesten, jf. § 46?		
Desember	§ 24 - Styrer § 25 - Pedagogisk bemanning § 26 - Grunnbemanning Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager Forskrift om godkjenning av kvalifikasjoner	- Oppfyller barnehagen kravene til utdanning, jf. §§ 24 og 25? - Oppfyller barnehagen kravene til grunnbemanning, jf. § 26? - Oppfyller barnehagen kravene om tilstrekkelig bemanning, jf. § 26? - Tema utfra risikovurdering - Veiledning/tilsyn	Alle barnehager/styrer Barnehager valgt på bakgrunn av risikovurdering	Digitalt tilsyn, Forms – jf. Microsoft Forms Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn Sjekk av registrerte data i BASIL – Dispensasjon og Barnehagetilsyn.no

Januar - mars	§§ 41-43 - Psykososialt barnehagemiljø Barnehageloven med forskrifter Rammeplan for barnehager	- Jobber barnehagene systematisk for å fremme nulltoleranse og med forebyggende arbeid? - Har barnehagebarna et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø? - Har barnehagen gode rutiner for å forebygge og håndtere at ansatte ikke krenker barn? - Tema ut ifra risikovurdering og kunnskap om barnehagen	Alle barnehager/styrer Barnehager valgt på bakgrunn av risikovurdering	Digitalt tilsyn, Forms – jf. Microsoft Forms Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn
April - juni	§ 31 - Rett til spesialpedagogisk hjelp § 37 - Barn med nedsatt funksjonsevne Barnehageloven med forskrifter Rammeplan for barnehager	- Får barn under opplæringspliktig alder med særlige behov tilbud om spesialpedagogisk hjelp, jf. §31 - Har barnehagen gode rutiner for å fange og følge opp barn med særlige behov, jf. §31 - Får barn med nedsatt funksjonsevne et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud, jf. §37 - Tema utfra risikovurdering	Alle barnehager/styrer	
Ved behov	Barnehageloven med forskrifter	- Tema utfra risikovurdering - Veiledning/tilsyn	Alle barnehager/styrer Barnehager valgt på bakgrunn av risikovurdering	Digitalt tilsyn, Forms – jf. Microsoft Forms Regelverks-gjennomgang Veiledning/tilsyn

Formål

Dette dokumentet inneholder Selbu kommunes plan for myndighetsoppgaver knyttet til risikovurdering, veiledning og tilsyn med barnehagene.

Dokumentet er ment å være et arbeidsredskap for barnehagemyndigheten, samtidig som den skal synliggjøre for omgivelsene på hvilken måte myndighetsansvaret blir ivaretatt.

Formålet er å sikre at kommunen som lokal barnehagemyndighet oppfyller sine forpliktelser i henhold til [barnehagelovens §10](#).

Omfang/Virkeområde

Denne prosedyren skal anvendes av barnehagemyndighet.

Ansvar

Denne prosedyren skal godkjennes av sektorsjef oppvekst.

Aktivitet/beskrivelse

Prosedyre, årshjul og tiltaksplan for barnehagemyndighet evalueres og revideres årlig i juni måned.

Innhentet dokumentasjon på gjennomførte tilsyn, vurdering av tilsyn, varsel om tilsyn og enkeltvedtak fra barnehagemyndighet arkiveres i Elements, jf. saksnummer 2025/247.

Kommunen som barnehagemyndighet

Som lokal barnehagemyndighet har kommunen blant annet ansvar for veiledning, tilsyn og godkjenning av barnehager for å påse at barnehagene følger regelverket. Ansvarer gjelder både kommunale og private barnehager.

Barnehageloven skiller mellom barnehageeiers ansvar og oppgaver, og kommunens ansvar og oppgaver som barnehagemyndighet. Eier har et selvstendig ansvar for at barnehageloven med forskrifter blir fulgt, mens det er kommunen som barnehagemyndighet som har ansvar for å påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk.

Organisering av rollen som barnehagemyndighet:

I Selbu kommune er rollen som barnehagemyndighet tillagt rådgiver oppvekst. Barnehagemyndigheten har barnehagefaglig kompetanse. Kommunen har ingen private barnehager, slik at temaet i §11 om likebehandling og uavhengighet er per i dag ikke en problemstilling kommunen må forholde seg til.

Barnehagemyndighetens oppgaver og ansvarsområder:

En nærmere fastsettelse av barnehagemyndighetens oppgaver fremgår av [Barnehageloven kapittel IV](#):

- § 14 Godkjenning
- § 15 Familiebarnehager
- § 16 Rett til plass i barnehager

- § 17 Samordnet opptaksprosess i kommunen
- § 18 Prioritet ved opptak
- § 19 Kommunalt tilskudd til godkjente private barnehager
- § 20 Foreldrebetaling

Barnehagemyndigheten har følgende ansvarsområder:

- Sikre at barnehagene overholder gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer for kvalitet, helse og sikkerhet
- Utføre risikovurderinger og tilsyn for å vurdere kvaliteten på barnehagene
- Tilby veiledning og kompetanseutvikling til barnehagene for å hjelpe dem med å opprettholde og forbedre kvaliteten på barnehagetilbudet
- Motta og håndtere klager og bekymringer fra foresatte, ansatte og andre interesserte parter angående barnehagene
- Samarbeide med foresatte, barnehageeier og andre relevante aktører for å sikre en helhetlig tilnærming til barnehagedrift og utvikling

For mer informasjon om kommunens rolle som barnehagemyndighet;
jf. [Kommunens rolle som barnehagemyndighet | udir.no](#)

For mer informasjon om ansvarsoppgaver for øvrige aktører på barnehageområdet;
jf. [Aktørene på barnehageområdet | udir.no](#).

Risikovurdering

Risikovurdering er en kontinuerlig prosess som vurderer sannsynligheten for og konsekvensene av brudd på barnehageeiers plikter i henhold til barnehageloven med forskrifter.

Grunnlag for risikovurdering:

- Barnehageeiers lovpålagte oppgaver i henhold til barnehageloven.
- Kjennskap til barnehageeiers regeletterlevelse.

Effektiv risikovurdering i barnehagemyndigheten innebærer:

- Å ha oversikt over barnehageeiers plikter i henhold til [barnehagelovens §9](#).
- Å forstå hvordan barnehageeiere oppfyller sine plikter.
- Å bruke denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for veiledning og tilsyn.
- Å implementere veiledning og tilsyn basert på risikovurderingen.

Informasjonsgrunnlag:

Risikovurderinger skal i størst mulig grad om risiko baseres på eksisterende informasjon, inkludert:

- Politiske signaler

- Rettslige dokumenter
- Forskningsresultater
- Brukerundersøkelser
- Klagesaker
- Erfaringer fra tidligere tilsyn
- Informasjon fra foresatte og ansatte

I tillegg registrerer barnehagemyndigheten enkelte henvendelser fra styrer/eier gjennom året. Ved gjentatte henvendelser eller henvendelser på samme tema fra flere barnehager, vurderes behov for tilsyn eller veiledning i en eller flere barnehager. Veiledningssamlinger kan være aktuelt.

Bruk av risikovurdering:

Risikovurdering danner grunnlaget for å vurdere behovet for veiledning og/eller tilsyn. Dette inkluderer:

- Hvilke barnehager det skal veiledes i eller føres tilsyn med
- Hvilke temaer det skal veiledes på eller føres tilsyn med
- Valg av virkemiddel (veiledning eller tilsyn)
- Tidspunkt for veiledning eller tilsyn

Områdekartlegging:

Barnehagemyndighet kan foreta områdekartlegginger som kunnskapsgrunnlag for risikovurderinger og valg av virkemidler og temaer. Eksempler på områdekartlegging kan være:

- Bemanning, antall barn og areal
- Opptaksprosess
- Håndtering av §§ 31 og 37
- Håndtering av §§ 41-43
- Rapport om arbeid med norskspråklige tiltak for minoritetsspråklige barn
- Befaringer i barnehagene
- Årsplaner

Metoder for risikovurdering

Sannsynlighetsvurdering innebærer en vurdering av:

- Hvor sannsynlig er det at det forekommer lovbrudd?
- Innenfor hvilke tema er det størst sannsynlighet for lovbrudd?
- Hos hvilke barnehager er det størst sannsynlighet for lovbrudd?

For å fastsette dette best mulig, må barnehagemyndigheten identifisere kjennetegn eller indikatorer som kan si noe om sannsynligheten for lovbrudd knyttet til hvert tema, og finne kilder som kan si noe om hvordan dette kan slå ut for de enkelte barnehager.

Konsekvensvurdering skal gi grunnlag for å velge ut de tema der eventuelle lovbrudd har størst konsekvenser, og hvor alvorlig konsekvensen av lovbruddet vil være. Dette innebærer en vurdering av:

- Innenfor hvilke tema vil lovbrudd ha størst konsekvenser?
- Hvordan kan tilsynet innrettes for å oppnå størst mulig reduksjon i den samlede risikoen for lovbrudd i alle barnehagene?

Barnehagemyndigheten bruker følgende kilder til informasjon om sannsynligheten og konsekvensene for lovbrudd:

- Foreldreundersøkelser
- Ledermøter for oppvekst
- Deltakelse på samlinger/kurs for barnehageansatte
- Avvik registrert i avvikssystemet Compilo
- Vigilo – barnehageadministrativt system
- Informasjon fra kommuneoverlege om miljørettet helsevern
- Klager og bekymringsmeldinger
- BASIL
- Årsmeldinger
- Medarbeiderundersøkelser (f. eks. 10-faktorundersøkelse)
- Medieomtale
- Barnehagens vedtekter og årsplaner
- Barnehagens forhold til forskningsresultater, nasjonale satsinger og kampanjer, politiske dokumenter (stortingsmeldinger, dokumenter fra Barneombudet, FUB)
- Opplysninger fra andre tilsynsmyndigheter
- Rettslige dokumenter: lovforarbeider, veiledere
- Benytte allerede kjent informasjon om barnehagene

Praktisering av risikovurdering

Som et utgangspunkt for risikovurderingen, benyttes vedleggene:

- Tiltaksplan for barnehagemyndigheten
- Årshjul for barnehagemyndigheten
- Risikoskjema for barnehagemyndigheten
- Varsel om tilsyn
- Enkeltvedtak - pålegg om retting etter tilsyn

Tilsynspersonen foretar sannsynlighets- og konsekvensvurderingene, og bestemmer hvilket virkemiddel som eventuelt skal tas i bruk.

Aktuelle punkter i risikovurderingsskjemaet:

- BASIL rapportering

- Dispensasjoner fra bemanningsnormen
- Dispensasjoner fra pedagognormen
- Barnehagemyndighetens kommentarer fra BASIL rapporteringen
- Psykososialt barnehagemiljø
- Kunnskap om den enkelte bhg
- Tilbakemeldinger og klager fra foresatte
- Avviksmeldinger i Compilo
- Foreldreundersøkelser
- Medarbeiderundersøkelser
- Trivselsundersøkelser (barna)
- Deltakelse på barnehage ledermøter
- Personalets deltakelse i kompetanseheving
- Informasjon fra andre tilsynsmyndigheter

Veiledning

Veiledning er et sentralt virkemiddel for barnehagemyndigheten for å sikre kvalitet og overholdelse av regelverket i barnehagene. Veiledning i henhold til barnehageloven § 10 første ledd, kan bidra til endring av forhold slik at det ikke blir nødvendig å gi pålegg om retting eller vedta stenging. Gjennom veiledning kan barnehagemyndigheten forebygge uforsvarlighet og lovbrudd i sektoren, og bidra til positiv endring i barnehagenes drift.

Metoder for veiledning

I Selbu kommune gis veiledning gjennom flere kanaler:

- månedlige ledermøter for oppvekst
- spesifikke møter for styrere
- planlagte barnehagebesøk
- individuelle samtaler med styrere
- felles kompetansedager
- tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid (Sammen i Selbu)
- Regional kompetanseutvikling for barnehagene (Rekom)

Alle møter dokumenteres med referat, som arkiveres i kommunens arkivsystem Elements.

Planer, rutiner og prosedyrer som er utarbeidet etter veiledning fra barnehagemyndigheten, er nedfelt i barnehagenes internkontrollsystem Compilo og evalueres årlig eller ved behov.

Tilsyn

Tilsyn er kontroll av om barnehageeieren oppfyller eierpliktene i barnehageloven med forskrifter, hjemlet i barnehagelovens §53. Barnehagemyndigheten fører kun tilsyn etter Lov om barnehager med forskrifter. Dersom det oppdages eller kommer

melding om brudd på andre lover og forskrifter, skal dette meldes til gjeldende instans umiddelbart.

Tilsyn er utøvelse av offentlig myndighet og innebærer å undersøke praksis og pålegge endring av lovstridig praksis. I motsetning til veiledning kan barnehagemyndigheten gjennomføre tilsyn mot barnehageeiers vilje.

Tilsyn sikrer at:

- Barn får et godt barnehagetilbud.
- Barnehagen drives i henhold til lover, forskrifter og kommunale vedtak.
- Eier er bevisst sitt ansvar for barnehagens virksomhet.

Barnehagemyndigheten kan gi pålegg om retting av ulovlige eller uforsvarlige forhold. Om nødvendig kan tilsynet stenge virksomheten, tidsbegrenset eller varig.

Eier kan påklage vedtaket til Statsforvalteren. Ved pålegg om retting skal barnehagens styrer sikre at pålegget rettes innen en gitt frist og melde dette til barnehagemyndigheten.

Ansvarlig for tilsyn

Kommunedirektøren har det overordnede ansvar for tilsynet, som i praksis er delegert til sektor oppvekst. Sektor oppvekst fører også tilsyn med at barnehageeier har fått nødvendig godkjenning etter relevant lovverk.

Tilsynet krever tverrfaglig samarbeid og gode rutiner mellom kommunale etater. Ved behov avtales felles tilsyn etter barnehageloven og Forskrift om miljørettet helsevern.

Barnehagemyndigheten fører tilsyn etter barnehagelovens bestemmelser:

- Tilsynet kan være anmeldt eller uanmeldt.
- Omfanget kan variere.
- Det kan føres tilsyn dersom barnehagemyndigheten varsles om særskilte forhold.

Metoder for tilsyn

Digitalt tilsyn: Det gjennomføres årlig digitalt tilsyn i samtlige barnehager, jf. Forms-skjema. Hvis tilsynet avdekker forhold som avviker fra Lov om barnehager, blir dette rapportert tilbake til barnehagen med en tidsfrist for å rette det opp.

Varslet stedlig tilsyn: Varsles på forhånd, slik at barnehagen får mulighet til å forberede seg. Temaene for tilsynet fastsettes av tilsynsmyndigheten og knyttes til barnehageloven og rammeplanen, basert på risikovurderinger. Barnehageeier varsles skriftlig om tilsynet med forslag til møtetidspunkt og etterspørsel av relevant dokumentasjon.

Uanmeldte tilsyn: Benyttes når det er usikkert om tilsynsmyndigheten vil avdekke alle forhold ved meldte tilsyn.

Hendelsesbasert tilsyn: Basert på aktuelle hendelser eller forhold i en barnehage, ofte utløst av klager og bekymringsmeldinger fra foresatte, ansatte eller andre. Kan være meldt eller uanmeldt.

Dokumentbasert tilsyn: Kan inkludere årsplan, referater fra SU, egenvurderinger, årsmelding, opptak, årsregnskap/BASIL, dispensasjoner, politiattest, brukerundersøkelser og taushetsplikt.

Gangen i tilsyn

Forberedelsesfasen:

- innhenting og sammenstilling av informasjon til risikovurderinger
- valg av tema, barnehage og tidspunkt for tilsynet
- klargjøring av rettslige krav (Lovtekst, forarbeider, forskrifter, retts- eller forvaltningspraksis, rundskriv, veiledere m.m.)
- utarbeidelse av kontroll- og egenvurderingsskjema

Undersøkelsesfasen:

- innsamling av opplysninger om barnehagens praksis
- vurdering av disse opplysningene mot de rettslige kravene
- sending av varsel om tilsyn/åpningsbrev
- gjennomføring av formøte/veiledning
- Stedlig eller annen type tilsyn
- Åpningsmøte (om aktuelt)
- Intervjuer og observasjon (om aktuelt)
- Sluttmøte (om aktuelt)

Aktuelle informasjonskilder kan være:

- Opplysninger som finnes tilgjengelig (Basil, brukerundersøkelser, annet)
- Ulike planer/dokumenter
- Skriftlige redegjørelser
- Spørreskjema
- Egenvurderingsskjema
- Befaring/observasjon
- Barnehagens egen dokumentasjon
- Intervju
- Klagesaker/bekymringsmeldinger

Etter undersøkelsesfasen skal barnehagemyndigheten ha svar på alle kontrollspørsmålene i tilsynet.

Formidlings- og avslutningsfasen

Foreløpig tilsynsrapport med varsel om pålegg:

Når lovbrudd er avdekket, sendes en foreløpig tilsynsrapport med varsel om pålegg om retting. Rapporten beskriver tilsynets tema, de rettslige kravene, barnehagemyndighetens vurderinger og konklusjoner. Barnehagen får mulighet til å kommentere innholdet innen en normal frist på to uker.

Endelig tilsynsrapport med eventuelt vedtak om pålegg om retting:

Etter mottak av eventuelle tilbakemeldinger fra barnehagen, utarbeides en endelig tilsynsrapport med vedtak om pålegg om retting. Rapporten omtaler barnehagens

uttalelser og barnehagemyndighetens vurdering av disse. Hvis barnehagen ikke har rettet alle lovbrudd, vedtas pålegg om retting.

Tilsynet avsluttes ikke før det er sannsynliggjort at barnehagen har etterkommet påleggene og dermed rettet alle lovbruddene.

Saksbehandling

Forvaltningsloven §27 anvendes ved vedtak om retting, stenging og uanmeldt tilsyn.

Ved uanmeldt tilsyn skal tilsynsutføreren legitimere seg, informere om formålet og oppgi hjemmel for tilsynet, jf. forvaltningslovens §15.

Evaluerings og formidling

Etter gjennomføring av tilsynet skal risikoen for samme eller andre lovbrudd i barnehagen vurderes. Ved høy risiko, skal det følges opp enten gjennom ytterligere tilsyn eller andre tiltak. Dette innebærer:

- Evaluering av tilsynet for å identifisere eventuelle områder for forbedring.
- Formidling av tilsynsresultater gjennom ulike kanaler, som kvalitetsmeldinger eller kompetansegrupper, for å sikre bred forståelse og læring fra tilsynsprosessen.

Barnehagemyndighetens rolle i godkjenning av barnehager følger prosedyren "Barnehagemyndigheten - godkjenning av barnehager".

Oppfølgingsspørsmål på ledermøter

Risikoområder	Eksempler
§ 41 - Nulltoleranse og plikt til fremmende og forebyggende arbeid	Hvordan har barnehagen jobbet for å forankre det forebyggende arbeidet hos hele personalgruppa? Er barnehagens rutiner for forebygging og håndtering av krenkelser forankret i hele personalgruppen? Hvilke områder opplever personalet er utfordrende i det forebyggende arbeidet? Har barnehagen eller barnehageeier fått henvendelser fra foresatte om at barn har blitt mobbet av andre barn uten at ansatte har oppdaget det eller grepet inn? Har barnehagen fulgt opp meldinger om utrygt barnehagemiljø fra foresatte? Opplever barnehagen å ha ansatte oppdager og griper inn? Opplever barnehagen å ha ansatte som overser eller bagatelliserer et barns opplevelse av trakassering? Har personalet god nok kompetanse i å identifisere og håndtere krenkelser?
§ 42 - Aktivitetsplikt for å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø	Har barnehagen jobbet systematisk i ansattgruppa for å sikre god forståelse av aktivitetsplikten? Har ansatte verktøy for å fange opp signaler på mistrivsel hos et barn? Har ansatte god kompetanse i å identifisere hvordan utestenging blant barn kan komme til uttrykk? Blir mistanke om bekymringer ved psykososialt miljø meldt videre til styrer? Har barnehagen hatt aktive barnehagemiljøsaker inneværende barnehageår? På hvilken måte involverer styrer seg i barnehagemiljøsaker? Har barnehagen gode rutiner på dokumentering av barnehagemiljøsaker? Melder styrer alvorlige saker til barnehageeier? Iverksetter barnehagen tiltak etter at barn eller foreldre har meldt fra? På hvilken måte ivaretas barnets stemme i barnehagemiljøsaker? Hvordan involveres foresatte i barnehagemiljøsaker? Er tiltakene som settes inn faglig vurdert og tilpasset barnets behov?
§ 43 - Skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt i barnehagen krenker et barn	Følger barnehagen rutiner for hvordan ansatte skal håndtere mistanke om krenkelse fra kolleger? Følger styrer opp med tiltak eller varsling til eier? Blir barnet hørt eller tatt på alvor i prosessen?

	Eksisterer det en frykt for represalier som kan hindre ansatte i å varsle om kollegaers atferd?
--	---

Selbu kommune
Barnehagene i Selbu

Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø i Selbu kommune

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»

Rammeplanen, 2017

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Formål	4
Barnehagenes mål for barnehagemiljøarbeidet	4
Fokusområder/mål for barnehagemiljøarbeidet barnehageåret 2025-26	4
Handlingsplanens forankring	5
Barnehageloven	5
Definisjoner av krenkelser og mobbing	5
Krenkelser voksen-barn	6
Nulltoleranse og forebyggende arbeid	6
Hvordan avdekke krenkende atferd og mobbing	7
Barnehagenes rutiner for oppfølging av handlingsplanen og det psykososiale barnehagemiljøet	8
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Tverrfaglig samarbeid	9
Aktivitetsplikt der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø	9
Skjerpet aktivitetsplikt	10
Barnets subjektive opplevelse	10
Barnets beste-vurdering	10
Barnehage-hjemsamarbeidet i barnehagemiljø saker	10
Framgangsmåte og tiltak når barn krenker barn	11
Fremgangsmåte og tiltak når ansatte krenker barn	13
Statsforvalterens rolle	14
Evaluerings av barnehagemiljøarbeidet	14
Maler og vedlegg	15
Trygghetssirkelen	15
Skriftlig observasjon/logg Utgår når flytsystemet er på plass	16
Sosiometrisk undersøkelse	17
Bussen	17
Relasjonsspiral/garnnøste	19
Kartlegging av voksnes holdninger til enkeltbarn	20
Trafikklysmodellen	22
Mal for barnesamtaler	24
Aktivitetsplan ved krenkelser i barnehagen (mal) Utgår når flytsystemet er på plass	27
 Innledning	4
Formål	4
Barnehagenes mål for barnehagemiljøarbeidet	4
Fokusområder/mål for barnehagemiljøarbeidet barnehageåret 2025-26	4

Handlingsplanens forankring	5
Barnehageloven	5
Definisjoner av krenkelser og mobbing	5
Krenkelser voksen-barn	6
Nulltoleranse og forebyggende arbeid.....	6
Hvordan avdekke krenkende atferd og mobbing.....	7
Barnehagenes rutiner for oppfølging av handlingsplanen og det psykososiale barnehagemiljøet.....	8
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Tverrfaglig samarbeid.....	9
Aktivitetsplikt der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø	9
Skjerpet aktivitetsplikt	10
Barnets subjektive opplevelse	10
Barnets beste-vurdering	10
Barnehage-hjemsamarbeidet i barnehagemiljø saker	10
Framgangsmåte og tiltak når barn krenker barn	11
Fremgangsmåte og tiltak når ansatte krenker barn	13
Statsforvalterens rolle	14
Evaluerings av barnehagemiljø arbeidet	14
Maler og vedlegg	15
Trygghetssirkelen	15
Skriftlig observasjon/logg Utgår når flytsystemet er på plass	16
Sosiometrisk undersøkelse	17
Bussen	17
Relasjonsspiral/garnnøste	19
Kartlegging av voksnes holdninger til enkeltbarn	20
Trafikklysmodellen	22
Mal for barnesamtaler.....	24
Aktivitetsplan ved krenkelser i barnehagen (mal) Utgår når flytsystemet er på plass	27

Innledning

Alle barnehagebarn har rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø der de opplever å være betydningsfulle for fellesskapet. Barna skal trives og oppleve lek, inkludering, utvikling og mestring i barnehagen. Krenkelser og begynnende mobbeatferd skal håndteres og stoppes før det utvikler seg til mobbing. Det er alles ansvar å bidra til dette, et gjensidig ansvar og god samhandling mellom barnehage og foresatte er en viktig forutsetning i dette arbeidet.

Formål

Formålet med handlingsplanen er å fremme en felles forståelse og god håndtering av §§ 41-43 i barnehageloven. Den har som mål å sikre at barnehagene tar i bruk forebyggende og systematiske metoder for å styrke barnas barnehagemiljø. Den skal være et verktøy for barnehagene i arbeidet med og er å regne som en del av kommunens kvalitetssystem. Planen er et verktøy for personalet i barnehagene i Selbu, i arbeidet med å skape et godt psykososialt barnehagemiljø. Handlingsplanen er utformet gjennom en inkluderende prosess med alle relevante parter; dvs. barnehageeier, barnehageledere og ansatte, samt foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU).

Barnehagenes mål for barnehagemiljøarbeidet

Arbeidet med å oppfylle kravene til et trygt og godt barnehagemiljøarbeid skal være både individ- og systemrettet. Barnehagene skal jobbe etter et «føre var»-prinsipp og forebygge brudd på barnas rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Barnehagemiljøarbeid skal pågå kontinuerlig, gjennom hele barnehageåret. Barnehagene må, for å oppfylle kravet til internkontroll:

- Sette seg konkrete mål for barnehagemiljøet og barnehagemiljøarbeidet
- Arbeide systematisk og planmessig for å nå målene og forebygge problemer
- Ha rutiner for å følge med på barnehagemiljøet og den enkelte barns opplevelse av det, herunder ha rutiner for å avdekke og håndtere problemer når de dukker opp og kontrollere at rutinene blir fulgt

Fokusområder/mål for barnehagemiljøarbeidet barnehageåret 2025-26

- Styrke ansattes forståelse av krenkelsesbegrepet
- Styrke barnehage-hjemsamarbeidet, jf. kommunens foreldremøteplan

Handlingsplanens forankring

[Lov om barnehager](#)

[Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver - Lovdata](#)

[Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v - Lovdata](#)

[FNs barnekonvensjon](#)

Barnehageloven

Barnehageloven inneholder tre sentrale paragrafer som legger føringer for hvordan barnehagene forebygger og systematisk arbeider for at alle barn skal ha et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Barnehageloven forplikter barnehagene til å ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, utestenging, vold og diskriminering, jf. [barnehagelovens §41](#).

Den legger føringer for at alle ansatte skal følge nøye med på barnas trivsel og de skal melde fra til barnehagens styrer ved mistanke om eller kjennskap til at barn ikke har et trygt miljø. Ved mistanke skal undersøkelser og tiltak iverksettes snarest, jf. [barnehagelovens §42](#)

Det er skjerpet aktivitetsplikt dersom det er mistanke om at en ansatt krenker et barn, jf. [barnehagelovens §43](#).

Definisjoner av krenkelser og mobbing

I barnehageloven brukes utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering som eksempler på krenkelser. Krenkelser, også kalt krenkende ord og handlinger, er et samlebegrep for negative ord eller handlinger som barn og unge opplever som krenkende for deres verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap.

Utestenging er når et barn gjentatte ganger blir holdt utenfor lek eller sosial interaksjon mellom andre barn. Utestengingen skal som hovedregel være systematisk og gjentakende for å kunne definere det som mobbing eller krenkelser.

Mobbing er et sosialt fenomen knyttet til barns behov for tilhørighet i fellesskapet, mestring av egne og andres følelser, samspill og vennskap. Følgende definisjoner av mobbing ligger til grunn for forståelsen av hva mobbing innebærer:

Handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og hindrer muligheten til medvirkning.
(Lund, Helgeland & Kovac, 2017)

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger som krenker barnets opplevelser av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.
(Lund, 2015)

Definisjonene peker på at mobbing er kompliserte og sammensatte sosiale prosesser, og at det krever et godt innblikk i hva som foregår mellom barna.

Barn i barnehagen er i en alder der de prøver ut ulike atferd uten at det kan defineres som mobber eller mobbeoffer. Barn kan imidlertid vise en begynnende mobbeatferd som kan utvikle seg til krenkelser/mobbing dersom det ikke avdekkes og stoppes i barnehagen. Av og til kan dette utføres som følge av egen frykt for og redsel for utestenging og ekskludering.

De voksnes holdninger til barn, barns atferd og til ens egen rolle i møte med barn er svært viktig for forebygging og forståelse av krenkelser og mobbing.

Krenkelser voksen-barn

Voksne kan krenke barn med ord og handlinger, for eksempel ved å bruke uheldige karakteristikk og diskutere barn i andre barns og voksnes påhør. Barn kan oppleve forskjellsbehandling i måten den voksne møter dem på, snakker med dem og inkluderer dem i aktiviteter. Videre kan det innebære at voksne latterliggjør barna, skriker til dem, truer, skjenner på og straffer barn i stedet for å forholde seg rolige, sette grenser på en fornuftig måte, initiere problemløsning og følge opp med positive interaksjoner.

Kollegaer kan være vitner til slike væremåter eller handlinger, uten å sette spørsmålsteget eller gripe inn. Dette er i seg selv et tillitsbrudd mellom barn og voksne og kan være en av årsakene til at uheldige samspillsmønstre mellom barn og voksne befestes. Det er derfor viktig å motarbeide dette ved å skape god tilbakemeldingskultur i barnehagen. Alle voksne i barnehagen er ansvarlig for at hensynet til barnets beste blir tatt på alvor.

Det skal være lav terskel for hva som anses som krenkelser av barn. Krenkelsesbegrepet beror på en helhetlig vurdering der barnets subjektive opplevelse er avgjørende.

Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Nulltoleranse betyr at barnehagen ikke skal godta at barn blir utsatt for krenkelser og mobbing i barnehagen. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser. Å arbeide ut ifra et nulltoleranseprinsipp vil si at alle overtramp må følges opp med handling fra trygge voksne rundt. Det er alltid de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at de får være med i lek. Voksnes holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte og forstå barn har derfor stor betydning.

Forebyggende arbeid betyr at barnehagen skal arbeide både langsiktig og systematisk med å fremme faktorer som gir et positivt barnehagemiljø for barna. Rammeplanen forplikter barnehagen til å legge til rette for lek og være til stede i leken, fysisk og mentalt. Barnehagen skal legge til rette for at barn opplever mestring og møter barn med anerkjennelse og respekt.

Ansatte skal jobbe faglig og systematisk for å fremme vennskap og fellesskap, og å sikre at alle barn er inkludert i barnefellesskapet. Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i barnehagen skal ansatte i barnehagen skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø som forebygger krenkelser og mobbing.

Hvordan avdekke krenkende atferd og mobbing

Krenkelser, begynnende mobbeatferd eller mobbing kan være vanskelige å oppdage. Ansatte må ha felles forståelse for hva krenkende atferd og mobbing innebærer. Det er viktig å være observant på endringer i barns atferd. Endringer i atferd kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem er viktig for lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Avdekking av krenkende atferd og mobbing skal sikres ved at ansatte:

- følger med og observerer gruppedynamikken og enkeltbarn i de ulike aktivitetene i barnehagen både inne og ute – ved å være tett på barna og utøve tilstedeværelse i lek og aktiviteter.
- skaper et godt emosjonelt klima og et fellesskap der alle opplever tilhørighet og føler seg betydningsfulle.
- følger trygghets sirkelen og balanserer mellom å gi nok støtte og utfordringer til barna.
- gir barna trygge rammer og tydelige grenser, samtidig som barna får god reguleringsstøtte.
- bygger og styrker venns kamps relasjoner blant barna i barnehagen, blant annet gjennom lekegrupper.
- er ekstra oppmerksomme på de sårbare barna og barn som er forsiktige eller utagerende, da de kan være i risikogruppen for å bli utestengt.
- har dialog med foresatte om viktigheten av god relasjonsbygging blant barna.

Arbeidsmetoder og verktøy:

- Trygghets sirkelen
- Barnesamtaler med 4-5 åringene og systematisk observasjoner med alle barna: «Bussen» og skriftlig observasjoner/logg
- Fargekartlegging: barn-voksenrelasjon
- Elementer fra Mitt valg

Se vedlegg for maler.

Nettressurser:

- [Råd og kunnskap om barnehagemiljø | udir.no](https://www.udir.no/kunnskap/veiledning/veileder-i-arbeid-i-barnehagen)
- www.jegvet.no
- www.snakkemed.no
- [Handlingsveileder – Værnes – BTI \(bedreinnsats.no\)](https://www.bedreinnsats.no/)

Barnehagenes rutiner for oppfølging av handlingsplanen og det psykososiale barnehagemiljøet

Oppgave	Tidspunkt	Ansvar	Deltakere
Barnehagene gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på blant annet: - et godt psykososialt barnehagemiljø - krenkende atferd mellom barn og mellom voksne og barn, begynnende mobbeatferd - forebyggende tiltak, observasjoner - terskelen for å gripe inn og hva det innebærer - rutiner for å melde ifra - samarbeid barnehage-hjem	Ved oppstart	Ledergruppa	Alle ansatte
Opplæring og informasjon til alle nyansatte; gjennomgang av «Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø».	Ved ansettelse	Styrer	Nye ansatte
Personalet kartlegger barn-voksen-relasjoner og barnehagens psykososiale miljø to ganger pr år	Oktober og mars	Pedagogisk leder	Barnehagelærere Fagarbeidere
Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet, og vurderer informasjon som kommer fra foreldresamtaler, kartlegging og barnesamtaler	Ledermøte november og april/mai	Styrer	Ped.ledere/ barnehagelærere
Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomsyrrer barnehagehverdagen	Løpende gjennom året	Ledergruppa	Ped.ledere/ barnehagelærere
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år	Hver vår	Styrer	Alle ansatte

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Foresatte informeres ved oppstart i barnehagen og på foreldremøter og utviklingssamtaler om hvordan barnehagen arbeider for at alle barna i barnehagen skal ha et godt psykososialt barnehagemiljø.

Dette kan foresatte bidra med:

- Snakke positivt om alle barn og voksne, både de man møter i hverdagen, men også ser på TV etc.
- Møte alle barn og voksne på en god og positiv måte.
- Tilrettelegge for og fremme vennskap mellom barna. Eksempel: være inkluderende når man inviterer til bursdagsselskap ved at alle barn som naturlig hører sammen i en

gruppe inviteres. Det er ikke greit å velge ut enkeltbarn i gruppa som ikke får invitasjon.

- Ta tidlig kontakt med barnehagen om barnet viser tegn til mistriksel i barnehagen eller forteller om episoder som de opplever som vonde. Melde fra til barnehagen dersom det oppdages krenkende atferd/mobbing/erting blant barna.
- Samarbeide med barnehagen – enten ditt barn viser mobbeatferd eller blir utsatt for det. Sammen med ansatte i barnehagen finne ut mulig årsak til dette og hvordan en skal gå fram.
- Delta på foreldremøter.

Tverrfaglig samarbeid

Når barnehagen står overfor barn og miljøer med betydelige sosiale utfordringer som skaper et utrygt barnehagemiljø, kreves det tiltak utover det forebyggende. I slike situasjoner skal barnehagen løfte saken til tverrfaglig team for å sikre en bred drøfting av hva som kan være riktige undersøkelser og tiltak å sette inn. Barnehagene følger da retningslinjer angitt i handlingsveilederen og Sammen i selbu-portalen, jf. [Sammen i Selbu – Nettportal](#).

Aktivitetsplikt der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø

Barnehageloven §42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres

Skjerpet aktivitetsplikt

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte. Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Barnets subjektive opplevelse

Barnets subjektive oppfatning er svært viktig i barnehagemiljøsaker, og barnehagen har plikt til å observere og lytte til barna for å forstå hvordan de oppfatter situasjoner og hendelser. Barnets egne opplevelser og følelser skal tas på alvor og ha betydning for vurderingen av om miljøet er trygt og godt.

Barnets beste-vurdering

Ved alle handlinger som berører barn skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. barnehageloven § 3, 4. ledd.

Barnehage-hjemsamarbeidet i barnehagemiljøsaker

Det skal være løpende evaluering om tiltakene er egnet til at barnet får det trygt og godt i barnehagen, og om tiltakene er til barnets beste både på kort og lang sikt.

For å sikre en god pedagogisk praksis rundt tiltakene og trygghet til foresatte og barnet om at barnets barnehagemiljø blir ivaretatt, skal foresatte være involvert og inkludert i evalueringspraksisen ved å ha samarbeidsmøter med styrer og de som er ansvarlige for tiltakene i aktivitetsplanen.

Framgangsmåte og tiltak når barn krenker barn

Hva	Hvordan	Ansvar
Følge med	Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med og gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser. Dette innebærer: - Aktiv observasjon - Dialog med barna - Tilstrekkelig og organisert tilsyn	Alle ansatte
Gripe inn og undersøke	- Ansatte griper inn umiddelbart ved mistanke om krenkende ord eller handlinger, og undersøker alltid hva som har skjedd. - Alle parter ivaretas med forståelse og støtte, barn og foresatte tas på alvor. Barna skjermes i størst mulig grad. - La alle parter få forklare seg, og finn løsninger sammen. - Vær observant på barn som er mye alene og still spørsmål. - Vær ekstra oppmerksom på sårbare barn. - Ta følelser på alvor og respekter at vi er forskjellige. - Observasjon av krenkende atferd informeres til resten av personalgruppa på avdelingen.	Alle ansatte
Melde fra	- Ansatte melder straks fra om krenkelser til styrer, også når barnet selv eller foresatte rapporterer om utrygt barnehagemiljø. - Styrer eller pedagogisk leder oppretter sak i Elements og loggfører meldingen i meldeskjemaet så konkret som mulig. - Hendelser drøftes i personalgruppa sammen med styrer og avtaler om det er nødvendig med undersøkelse av saken. - Foresatte kontaktes av pedagogisk leder eller styrer via telefon dersom det ikke kan vente til barnet blir hentet i barnehagen, f.eks. ved påført skade. - I alvorlige tilfeller skal styrer melde fra til barnehageeier. Hva som er et alvorlig tilfelle, vil være en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på alvorlige tilfeller er: - o Saker som er særlig voldelige - o Hvis flere barn er involvert i mobbing eller utestengelse av et barn - o Krenkelsene har pågått over lang tid, uten at barnehagen har klart å løse saken	Alle
Undersøke	- Dersom ped.leder har opprettet saken i Elements, skal styrer være mottaker av internt notat i undersøkelsesfasen. - Løpende observasjon/logg i Elements trenger ikke ferdigstilles før saken er avsluttet. - Undersøke hvilke forhold i barnets omgivelser som påvirker barnets opplevelse av barnehagemiljøet, og benytte hensiktsmessige observasjonsmetoder.	Den/de ansatte som står barnet/barna nærmest

	- Samtale med barnet/barna som er involvert (ev. alle dersom det anses som hensiktsmessig). Det skal skrives referat fra barnesamtaler. Dersom det ikke er gjennomført barnesamtaler, må det skrives hva som er årsaken til dette i referatet. - Samtaler med foresatte der foresattes opplevelse av saken blir belyst, samt vurderinger fra observasjoner og samtaler med barnet. Vurdere om tiltak er nødvendig. Referat fra samtalene skal sendes ut til foresatte.	
Tiltaksplan	Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå: • hvilke problemer tiltakene skal løse • hvilke tiltak barnehagen har planlagt • når tiltakene skal gjennomføres • hvem som skal gjennomføre tiltakene • når tiltakene skal evalueres. - Foresatte til den/de som blir utsatt for handlingene og den som utøver krenkende handlinger, informeres og inkluderes i råd. - Barnehagen foretar og dokumenterer barnets beste-vurdering. - Tiltakene iverksettes både på individ- og avdelingsnivå, ev. systemnivå. - Observasjoner dokumenteres fortløpende i internt notat - Jevnlig samarbeid mellom ansatte på avdelingen og ledelse. - Foreldremøte iverksettes ved ønske om full åpenhet fra foresatte.	Styrer i samarbeid med pedagogisk leder og ansatte
Evaluering	- Evalueringer tidfestes i tiltaksplanen – til saken er løst. - Ny(e) samtale(r) med foresatte/barn ved behov. - Opprette nye tiltaksplaner ved behov og etter grundige vurderinger der foresatte og ev. barnet involveres - I vanskelige saker innhentes samtykke for drøfting i tverrfaglig team. Barnehageeier skal informeres og ev. involveres.	Pedagogisk leder i samarbeid med foresatte og ansatte
Dokumentering	- Barnehagene bruker kommunens arkivsystem Elements til dokumentering. - Saken opprettes av styrer, assisterende styrer og/eller pedagogisk leder. - Systemet sikrer riktig saksgang og oppfølging. - Alle opplysninger kan oversendes Statsforvalter, inkludert personopplysninger. Undersøkelsene skal vise hva som ligger til grunn for tiltak.	Styrer

	- Barnehagens dokumentasjon sendes i kopi til foresatte med begrensede personopplysninger. Barnehagen må vurdere om dokumentene inneholder opplysninger som partene etter loven ikke har adgang til å se, som f.eks. navn på involverte barn og ansatte (jf. bestemmelsene i forvaltningslovens §§ 18 til 19). - Arkiv bistår med opplæring og avklaringer i flyt-systemet.	
--	---	--

Fremgangsmåte og tiltak når ansatte krenker barn

Hva	Hvordan	Ansvar
Følge med	- Den ansatte som har mistanke eller kjennskap til krenkingen varsler styrer - Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn, skal vedkommende melde fra til barnehageeier direkte	Alle
Gripe inn	- Stoppe krenkelsen	Alle
Melde fra	- Styrer skal melde fra til barnehageeier når det er mistanke om en ansatt som krenker et barn, med mindre meldingen er åpenbart grunnløs.	Styrer
Undersøke	- Samtaler med den ansatte og andre ansatte for å skaffe informasjon og undersøke hendelsen.	Styrer
	- Samtaler med barnet som opplever seg krenket for å skaffe informasjon og gi støtte, samt sikre at barnets subjektive opplevelse.	Styrer Ped.leder eller en annen ansatt
	- Samtaler og samarbeid med foresatte til barnet som er/opplever seg krenket for å legge til rette for tiltak.	Styrer Ped.leder
	- Styrer skriver en konklusjon på undersøkelsen	Styrer
Tiltak og oppfølging	- Vurdering av tiltak i samarbeid med barnehageeier/HR-leder - Utarbeidelse av tiltaksplan basert på undersøkelser, samtaler og observasjoner som forelegges den ansatte.	Styrer Barnehageeier
	- Informasjon til foresatte om hele eller deler av tiltaksplanen, med hensyn til taushetsplikt ved personalsaker.	Styrer Ped.leder
	- Ev. oppfølgingssamtale med barnet	Styrer Ped.leder
	- Vurderingsmøte med den ansatte hvis ansettelsesforholdet fortsatt er gjeldende	Styrer Barnehageeier
	- Alvorlighetsgraden av handlingen og konsekvenser for barnet vil være avgjørende tiltak.	Styrer Barnehageeier HR-leder

	- Mulige tiltak kan være at å gi den voksne opplæring og ny kompetanse for å sikre gode handlingsalternativer som er til det beste for barnet. - Ved lovbrudd (utøvelse av vold og alvorlig krenkende atferd): Arbeidsforholdet vurderes og behandles i henhold til lover og rutiner i samarbeid med HR/eier. Alternativt også politianmeldelse.	
Dokumentering	- Styrer/barnehageeier bruker kommunens arkivsystem Elements til dokumentering i egen saksmappe «Barnehagemiljøsaker» - Styrer oppretter tilgangsgruppe til løpende observasjonslogg. - Systemet skal sikre riktig saksgang og oppfølging i barnehagemiljøsaker - Arkiv bistår med opplæring og avklaringer i flyt-systemet	Styrer Pedagogisk leder

Statsforvalterens rolle

Statsforvalteren veileder kommuner og barnehager etter barnehageloven, og fører tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet etter barnehageloven og tilhørende forskrifter.

Statsforvalteren kan i særlige tilfeller føre tilsyn med en enkelt barnehage.

Statsforvalteren behandler klager på enkeltvedtak etter bestemmelsene i barnehageloven og tilhørende forskrifter.

Evaluerings av barnehagemiljøarbeidet

Barnehagen skal jevnlig vurdere arbeidet med barnehagens psykososiale miljø. I tilfeller hvor det avdekkes at rutiner og tiltak ikke fungerer slik de er tenkt, må barnehagens ledelse vurdere årsaken til dette. Dette kan for eksempel omhandle rutiner, kompetanse etc.

Barnehagen må stadig lete etter måter for å forbedre arbeidet med barnehagemiljøet. Dette følges opp av barnehageeier gjennom analyser og evaluering av handlingsplanen sammen med barnehagelederne, basert på analyser og drøftinger som er gjennomført på de ulike enhetene.

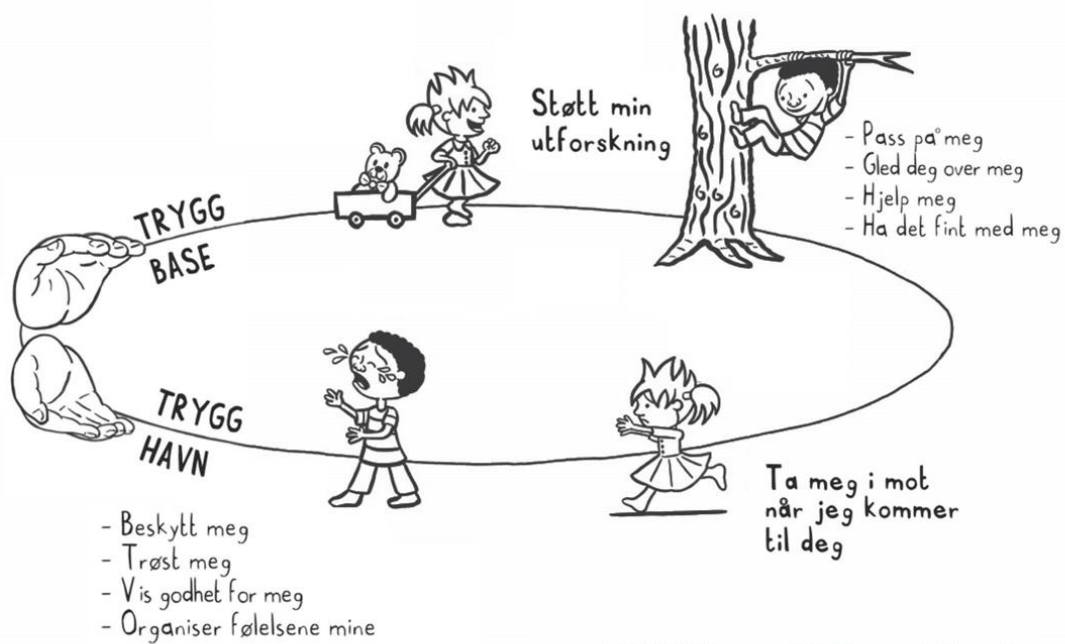
Selbu kommune
Barnehagene i Selbu

Maler og vedlegg

Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen®

Veikart til å se barnet innenfra

©2016 Cooper, Hoffman, & Powell
www.circleofsecurity.net

Skriftlig observasjon/logg **Utgår når flytsystemet er på plass**

Gjennomføres for 1, 2 og 3 åringer i oktober og mars/april

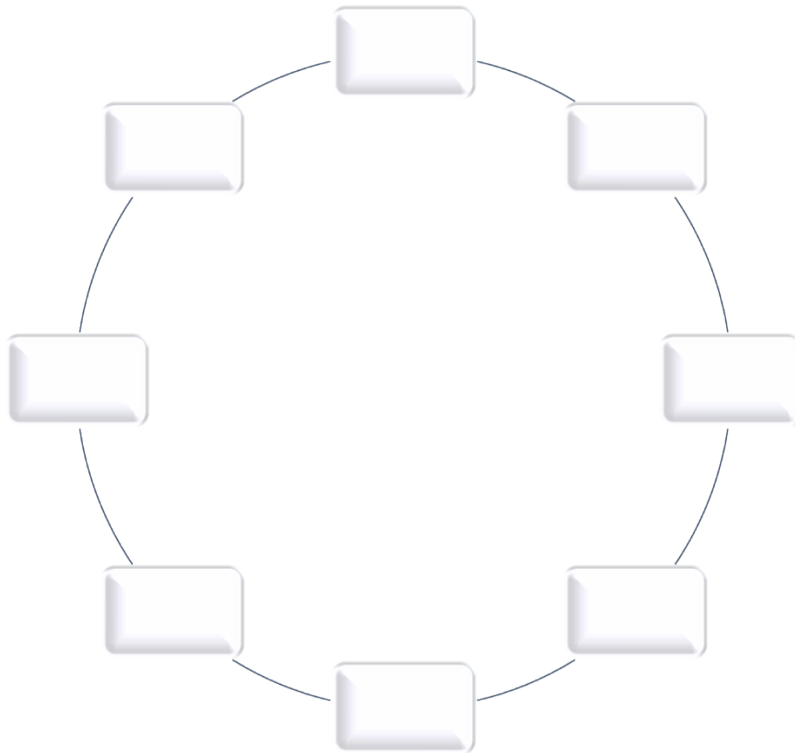
Navn på observatør:		
Tema:		
Dato:	Til:	Fra:
Situasjon/hva skjer/beskrivelse av hendelsesforløp		
Oppsummering/refleksjon/tanker om videre arbeid/målsetting		

Sosiometrisk undersøkelse

Her måles sosiale relasjoner – en metode for kartlegging av gruppestruktur.

Eksempel på sosiomatrise – mål gjerne både ifht dialog og blick ved bruk av piler for å kartlegge interaksjonene. Fokusbarnet kan plasseres i midten.

Bussen

Gjennomføres hver høst og vår for 4 og 5-åringene.

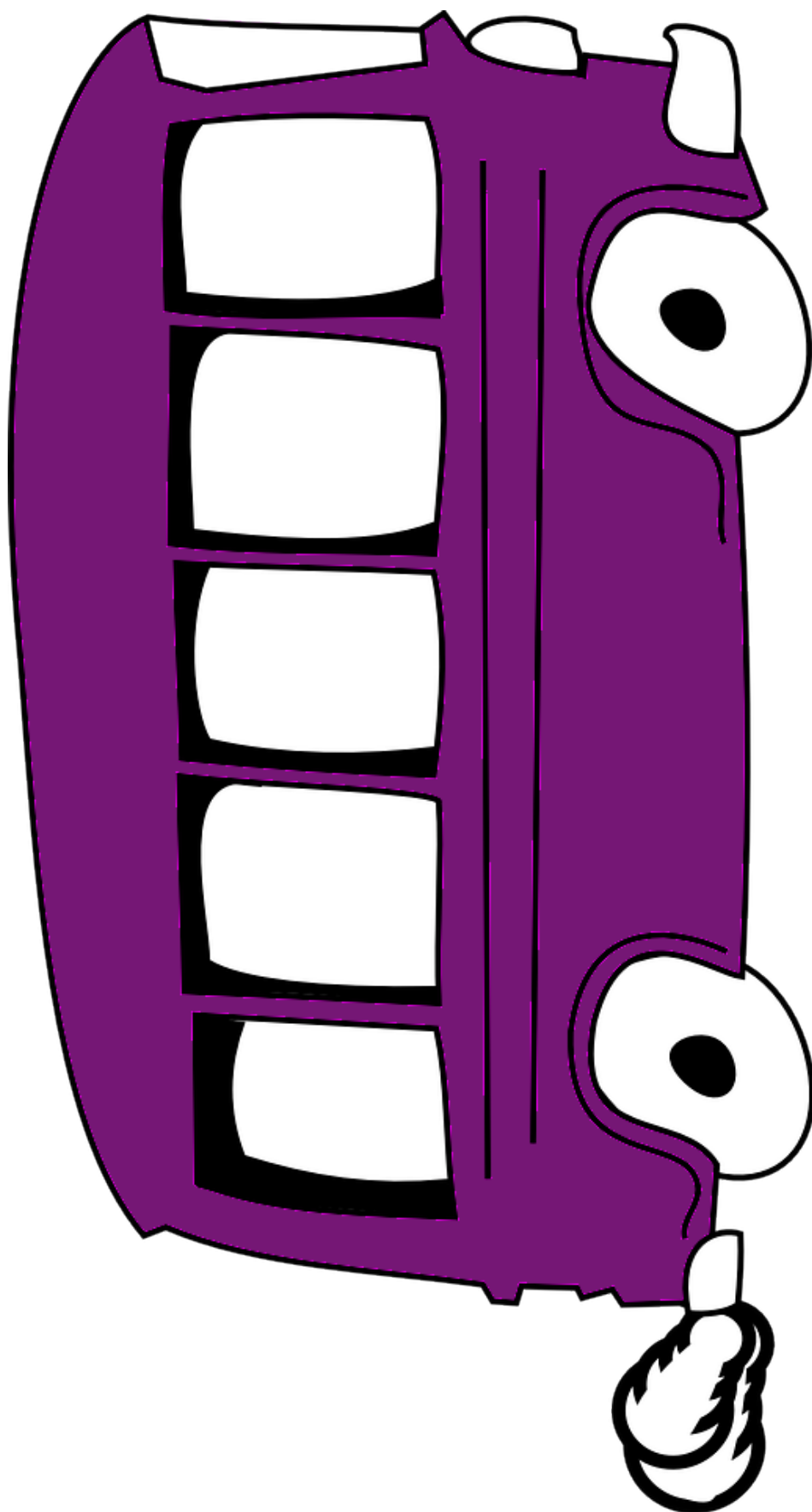
Hjelpemidler: En buss og bilder av barna

Oppgave: Be barna velge 4 barn som skal være med dem på busstur, evt. en ansatt?

Navn					

Selbu kommune
Barnehagene i Selbu

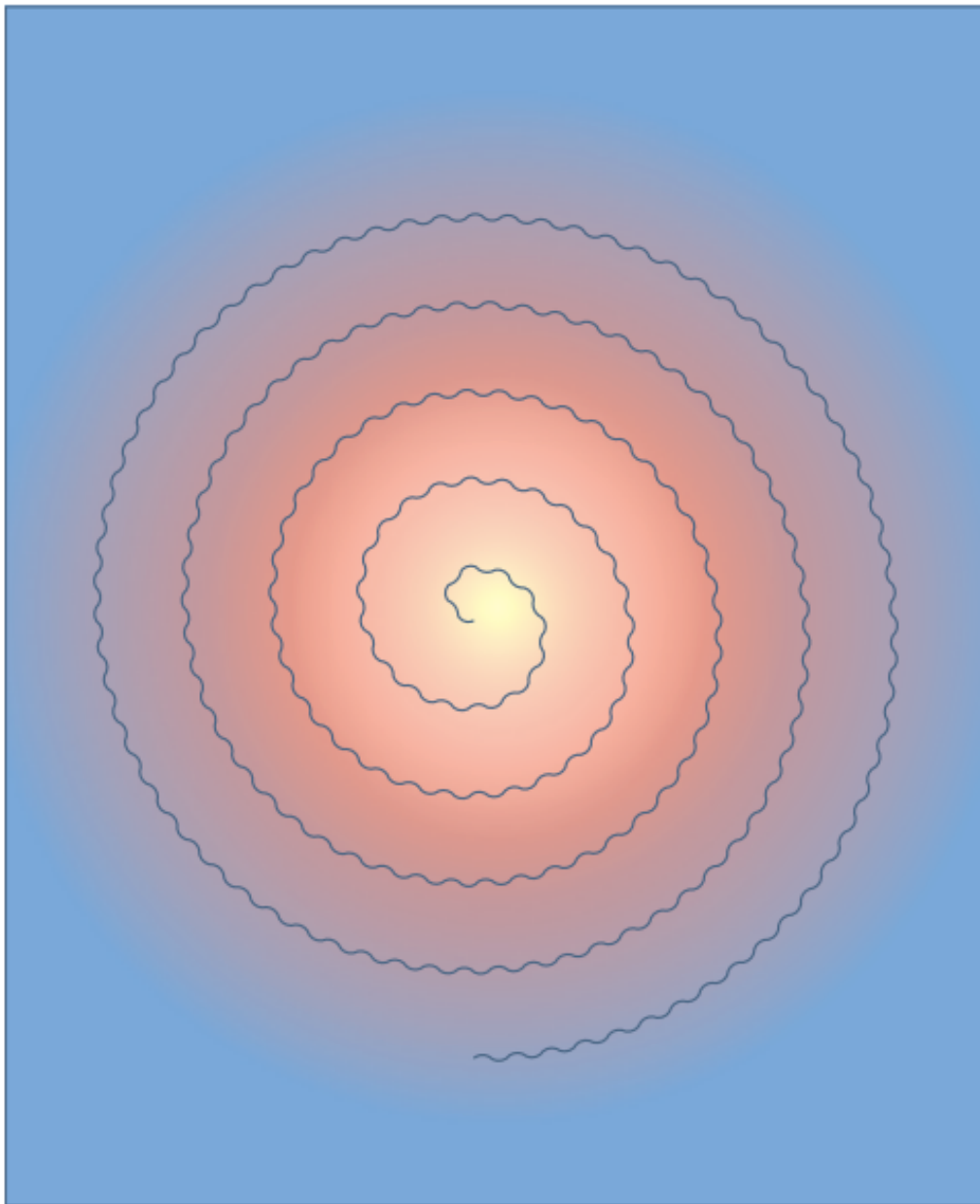
Relasjonsspiral/garinnøste

I denne kartleggingen skal du vurdere kvaliteten i relasjonen mellom deg og hvert enkelt barn.

- Skriv navnet på de du har den beste relasjonen til innerst i sirkelen/nøstet. Deretter skriver du inn navnene utover i sirkelen basert på dine vurderinger av din relasjon til barna. Sammenlign ditt garinnøste med kolleger på samme avdeling – er det noen elever som er langt ut hos flere av dere?

Tenk på et av barna som er ytterst i garinnøstet og noter dine tanker/refleksjoner;

- Hva er årsaken til at du har plassert dette barnet ytterst i garinnøstet?
 - Hva forsøker barnet å formidle av behov?
 - Hva ligger bak atferden som barnet viser?

Kartlegging av voksnes holdninger til enkeltbarn

Skjemaet fylles ut ved at hver av de voksne må gi hvert barn en av fargene under:

Du gir **rødt** til barnet hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser/holdninger til barnet.

- ☐ Barnet som får tråkke inn i sjelen din med støvler på.
- ☐ Barnet du gir privilegier.
- ☐ Barnet du umiddelbart forstår og blir glad i.
- ☐ Barnet du føler at det er spesielt lett å elske.

Du gir **svart** til barnet hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser/holdninger til barnet.

- ☐ Barnet som får det til å koke over i deg.
- ☐ Barnet som gjør at du blir sintere enn situasjonen skulle tilsi.
- ☐ Barnet du ikke alltid forstår.
- ☐ Barnet du ikke føler at det er spesielt lett å elske.

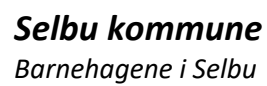
Du gir **blått** til barnet hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser/holdninger til barnet.

- ☐ Barnet tar sjelden eller aldri kontakt med deg.
- ☐ Du tar sjelden eller aldri kontakt med barnet.

Du gir **grønt** til barn som du har en utmerket kontakt med, men som likevel ikke hører inn under rød.

Det er viktig å understreke at du godt kan gi to farger til et og samme barn. Det er fullt mulig å bli eitrengde sint på de barna du elsker høyst.

Etter at skjemaet er fylt ut av samtlige voksne i barnehagen, bør dere gå igjennom og summere fargekoder for hvert barn. Hvis et eller flere barn får mange svarte, blå eller røde ruter, bør dette få konsekvenser for det videre arbeidet.

Dato:

21

Trafikklysmodellen

Alle barna skal merkes med:

Grønn farge; De barna du opplever å ha en god relasjon til, dette er barn som gjerne kommer bort til deg for å prate, leke og få trøst, dette er barn som kommer bort til deg når de kommer om morgenen og som ofte sier «ha det» om ettermiddagen.

Gul farge; Dette er barn som du opplever ikke gjør så mye ut av seg, de holder seg mye for seg selv, de plager ingen, de er stille, de holder ofte på med sitt. Dette er barn som du kanskje ikke har en spesiell relasjon til.

Rød farge; Dette er barn du ofte er i konflikt med, det er barn som kanskje gjør mye ut av seg, det kan være barn som ofte havner i konflikter med andre barn, det er barn der du tenker at når de kommer om morgenen så tenker du at «Dette blir en lang og krevende dag», dette er et barn du ofte må irettesette, dette er barn du opplever å ha en negativ relasjon til.

Utfylling:

Hver enkelt ansatt på avdelingen fyller ut sitt eget skjema, uten drøfting med andre kollegaer. Sammenlign alle relasjonskartene til alle ansatte på avdelinga, og se hvor mange barn som har bare grønne kryss, hvor mange har mer enn ett grønt kryss, hvor mange har ett grønt kryss og hvor mange har ingen grønne kryss.

Er det noen med bare gule kryss, noen med bare røde kryss og med en kombinasjon av gule og røde kryss – evt hvor mange i hver kategori?

Navn	Alder	God relasjon	Verken/eller	Negativ relasjon
Antall kryss totalt				

Selbu kommune
Barnehagene i Selbu

Mal for barnesamtaler

Gjennomføres hver høst og vår for 4 og 5 åringer

Forberedelser:

Snakk om det/les bøker i samlingsstunder i forkant:

- det er 4 og 5-åringene som skal ha samtaler.
- vi skal ha barnesamtaler for å finne ut hvordan barna har det, og for å kunne hjelpe så alle har det bra i barnehagen

Ha med telefon eller nettbrett for å ta opp lyden, og sett av tid til å renskrive samtalene i etterkant.

Legg musebildene på bordet, som en støtte til de ulike spørsmålene

I løpet av samtalen:

Lytt til hva barnet har å si, anerkjenn barnets følelser, både gode og vanskelige.

For å oppmuntre til samtale, bruk gjerne uttrykkene: fortell... Mmm... Ja?... Javel...

Bekreft det de sier: «Nå hørte jeg at du sa... fortell mer om det»

Bilder som brukes:

Nr. 1

Nr. 2

Nr. 3

Nr. 4

Nr. 5

Avdeling:

Barnets navn:

Dato:

Intervjuer:

Introduksjon: Jeg skal nå stille deg noen spørsmål for å finne ut hvordan du har det i barnehagen

Trivsel, trygghet, følelser - Når er du ekstra glad i barnehagen? Musebilde nr. 5 - Når blir du lei deg eller sint i barnehagen? Musebilde nr. 3 - Hvilken voksen synes du det er best å snakke med? Musebilde nr. 4	Hjelpespørsmål: Fortell... Hvem trøster deg mest? Noen du ikke liker å snakke med? Noen voksne du tror ikke like deg?
Vennskap, lek <i>Introduksjon:</i> For oss voksne er det viktig at barna har det bra i barnehagen, og har noen å leke med. - Hvem leker du med? Musebilde nr. 5 - Hvem vil du leke mer med? Musebilde nr. 5 - Hvem bestemmer mest i leken? Musebilde nr. 5 - Hender det at du ikke får være på leken? Musebilde nr. 2 - Tror du at det er noen som ikke har noen å leke med? Musebilde nr. 2	Hjelpespørsmål: Hva skjer når andre vil bestemme mer i leken? Har det skjedd flere ganger?

Hjemme - Hva gjør deg ekstra glad hjemme? Musebilde nr. 4 og 5 - Er det noe som gjør deg ekstra lei deg eller sint hjemme? Musebilde nr. 1	Hjelpespørsmål:
Evt. Er det noe annet du vil fortelle?	Hjelpespørsmål:

Oppsummer og bekreft hovedpunkt i samtalen

Aktivitetsplan ved krenkelser i barnehagen (mal) **Utgår når flytsystemet er på plass**

Barnets navn: _____

Beskrivelse av saken:

Barnehagens navn: _____ har den (dato): ____/____ - ____ fått vite av (hvem): _____ at (barnets navn): _____ ikke har det trygt og godt i barnehagen, fordi (skriv hva som er utfordringen basert på barnets eller melders oppfatning, samt hvordan dette ble oppdaget): _____

Hva opplever barnet?

(Har barnet uttalt noe om saken? Hvis barnet kan uttrykke seg om hva som er utfordringen og hva han/hun tror vil hjelpe av tiltak, så skrives dette her)

Hovedmål med aktivitetsplanen:

(Hva ønsker vi å oppnå for barnet?)

	Beskrivelse/delmål	Ansvar/ Gjennomført	(Sign/dato)
1) Hva skal tiltakene løse?			
2) Hvilke tiltak er planlagt?			
3) Når skal tiltakene gjennomføres?			
4) Hvem skal gjennomføre tiltakene?			
5) Når skal tiltakene evalueres?			

Aktivitetsplanen skal ligge i barnets mappe med kopi til foresatte